Joe Haldeman

Un răgaz pentru a trăi

Pe când era în viaţă i se spusese „Omul care stăpâneşte LUNA” şi fu numit „Omul care a stăpânit LUNA” încă mult timp după aceea.

Dr. Thorne Harrison se născuse în 1990, într-un orăşel din Arkansas. Studiile medii şi le terminase în 2005, prin fuga de la o şcoală de corecţie subvenţionată de stat. Urmaseră zece ani petrecuţi în slujbe de ocazie, de una sau de cealaltă parte a legii. Dar ambiţia sa îl ajutase să răzbească în a cuceri puterea şi la vârsta de 35 de ani era preşedintele miliardar al unei corporaţii cu afaceri diverse şi legale – în cea mai mare parte.

El numea toate astea noroc.

O planetă nu îi fu de ajuns. Cam cu o săptămână înainte de a 40-a sa aniversare, Harrison îşi concedie consiliul directorial şi lichidă o avere enormă, pe care o investi apoi până la ultimul cent în dezvoltarea şi exploatarea Liniei De Călătorii Spaţiale Adam-Beeson. Reuşi astfel să facă accesibil voiajul în spaţiu oricui îşi putea permite acest lucru. Cumpără o parte din Lună, unde construi domuri de plăcere şi orăşele de vacanţă şi organiză safari-uri pentru oamenii care se simţeau epuizaţi şi aveau bani. Veniturile sale crescuseră îndeajuns încât să-i permită cumpărarea voturilor pentru iniţierea lucrărilor de terraformare pe Marte.

Când primă şuviţă de apă îşi croia drum în Valea Marelui Rift, Harrison se stingea în propria sa clinică geriatrică din Copernicus City, în al o sută douăzecilea an al vieţii. Frământările legate de această ultimă luptă câştigată îi grăbiseră sfârşitul.

„Împinge-l odată! Hai, fă-i vânt mai repede!” Făcând salturi lungi în slabul câmp gravitaţional lunar, doi infirmieri împingeau, pe coridorul alb, căruciorul masiv tixit de aparatură ce înconjura o fărâmă fragilă de corp omenesc, cyborgul mort al

Dr. Thorne Harrison. Fluorocarbonul oxigenat curgând în venele slăbite îi dădea creierului acestuia impresia că încă trăieşte.

După ce pătrunse prin uşile instalaţiei criogenice, căruciorul se opri cu un salt lângă camera de congelare. Conductele şi cablurile fură deconectate şi corpul fu introdus fără ceremonie în cameră care, activată în scurt timp, îl transformă în cuarţ îngheţat. „Gata! Am terminat şi cu ăsta!”

Şi totul în speranţa deşartă a unei învieri viitoare. Fu o zi de pomină care dădu apă la moară flecarilor.

Harrison îşi închisese trupul îngheţat într-o capsulă spaţio-temporală, care fusese apoi lansată spre centrul Galaxiei. În capsulă se mai aflau teancuri de ultrafişe cristalizate (însoţite de un monitor pe care puteau fi vizionate) care descriau în cele mai mici detalii însuşirile specifice ca şi realizările umanităţii, precum şi o serie de mici obiecte de artă.

Unii fură de părere că Harrison a trădat omenirea, oferind hoardelor extraterestre invadatoare o hartă ce le va arăta calea sigură spre Terra. Detaliile asupra a ceea ce aceştia ar fi putut să le facă oamenilor şi din ce motive anume, ofereau o reflectare interesantă a problemelor ce preocupau în realitate mintea unor diverşi indivizi.

Alţii, mai clemenţi, considerară a priori că, o rasă de extratereştri capabilă să descifreze mesajul lui Harrison şi să ne viziteze apoi, va fi depăşit demult deja stadiul în care ar practica agresiunea, acţionând pradă instinctelor primare.

Tot ceea ce ei ne-ar fi putut face s-ar fi rezumat la a ne observa şi, eventual, la a ne ajuta.

Partizanii celor două tabere furnizară din plin material pentru eseuri solemne, dizertaţii semidocte şi religii efemere.

Se exprimară şi alte opinii: „Vulpoiul acesta bătrân şi-a cheltuit banii aşa cum a vrut!” „Ceea ce a făcut el reprezintă o risipire de neiertat a unor resurse artistice de neînlocuit!” „Ar fi putut folosi banii aceştia ca să-i hrănească pe cei înfometaţi!” „Gestul său e donchihotesc, fantezist. Vom fi cu toţii morţi şi dispăruţi cu mult înainte ca cineva să intercepteze chestia aia blestemată!” „Dă-l dracului de Harrison, am probleme mai importante de rezolvat!”

Dar niciuna dintre aceste păreri nu era, din păcate, cea corectă.

Conform estimărilor, convertizorul miniaturizat Adam-Beeson avea să accelereze foarte lent capsula, timp de aproximativ un secol, epuizându-şi combustibilul când nava va fi atins o mică fracţiune din viteza luminii. Ea avea să treacă, deci, prin vecinătatea lui Antares peste vreo 5000 de ani.

Capsula fusese prevăzută cu un generator preprogramat de semnale, alimentat de energia luminii stelare Acesta avea să acumuleze energie pentru a emite, o dată la zece ani, un mesaj în banda de unde de 21 cm. Menajul avea să dureze 90 de minute şi să fie repetat de trei ori; orice idiot dotat cu un radiotelescop îndeajuns de mare şi posedând permisele ontologice adecvate ar fi putut să-l descifreze.

„Sunt un produs al unei specii inteligente; poziţia mea este următoarea. Dacă vă stă în puteri, interceptaţi-mă!”

Din păcate însă, nava posedă un câmp magnetic destul de puternic şi de aceea se comportă conform ecuaţiilor lui Maxwell. Ruta sa trecu printr-un nor de plasmă rarefiat, dar foarte întins, şi care o făcu să se rotească lent spre dreapta, pierzându-şi de-a lungul anilor acceleraţia. Când ieşi din norul de plasmă era întoarsă din nou spre Pământ şi se mişca cu o viteză modestă.

Peste 2000 de ani trecu prin locul unde se aflase Terra în momentul lansării ei (sistemul solar se deplasase între timp, în mod firesc) şi continuă să se mişte uitată printre galaxii. Îşi mai transmitea încă semnalul la fiecare zece ani, dar trecu foarte mult timp până când cineva să o bage în seamă.

M-am trezit cu o durere groaznică, care încetă însă imediat.

„Cum vă simţiţi?” mă întrebă o soră drăguţă, îmbrăcată într-o uniformă verde, bine apretată.

Nu am răspuns imediat. Ceva nu mi se părea în ordine la ea, la camera de spital, la patul în care mă aflam. Muchiile erau nefireşti, prea ascuţite parcă.

„Cum vă simţiţi?” mă întrebă de această dată o soră între două vârste, îmbrăcată la fel ca prima. Nu reuşisem să sesizez când o înlocuise. „Vă plac mai mult aşa?”

I-am răspuns că mi-e indiferent. Corpul meu, da, corpul meu este cu o sută de ani mai tânăr. Mintea mi-e limpede şi muşchii îmi sunt oţeliţi. Nu am conştiinţa organelor suferinde.

„Oare sunt mort?” am întrebat-o.

„Nu chiar”, îmi răspunse, clipă în care i-am surprins metamorfoza fulgerătoare. Acum era un doctor, cu tâmplele albite şi cu o ţinută profesională.

„Aţi fost mort multă vreme, dar acum nu mai sunteţi. Noi v-am reconstituit.”

Am rugat fiinţa să se decidă pentru o înfăţişare anume şi am întrebat-o dacă nu m-au scos din capsulă sub formă de corp solid, îngheţat.

„Da, lucrurile s-au petrecut cam cum aţi prevăzut.”

Am întrebat ce vroia să spună cu acel „cam”.

„V-aţi învârtit în cerc şi aţi pierdut viteză; a trecut multă vreme până când să vă remarcăm prezenţa”.

M-am ridicat, privind insistent fiinţa, îmi spuneam că dacă nu clipesc, probabil nu se va mai metamorfoza. Am întrebat-o cât timp hoinărisem prin spaţiu.

„Aproape un milion de ani. Mai exact, 874.896, din momentul lansării.” Am sărit pe podea şi tălpile mele au atins nisipul fierbinte. „Îmi pare rău”, zise fiinţa şi podeaua se pardosi deodată cu plăci de faianţă.

„De ce nu vă arătaţi adevărata înfăţişare? Sunt prea bătrân ca să mă mai sperii de monştri.” Fiinţa se transformă, luându-şi adevăratul chip, dar am rugat-o aproape imediat să revină la una din înfăţişările precedente. Trebuie totuşi să ştiu căreia din extremităţi să-i vorbesc.

Deveni din nou doctor şi camera se dizolvă. Ne aflam acum pe o vastă întindere de nisip arămiu, aşezat în dune ordonate. În faţă, umbra-mi palidă se alungea continuu. M-am întors, tocmai la timp ca să văd Calea Lactee, apunând strălucitoare la orizont. Nu se vedeau însă stele apropiate.

„Da,” îmi spuse doctorul, „suntem la marginea galaxiei din care veniţi.”

Un soare grena, enorm, cu margini nebuloase, răsări din partea opusă a orizontului. „O gigantă infraroşie”, mi-am reamintit brusc.

I-am spus fiinţei că le eram profund recunoscător pentru faptul de a mă fi reconstruit şi am întrebat-o dacă le puteam fi de vreun folos. Aş fi putut, eventual să le dezvălui ceea ce ştiam despre timpul meu, acum un trecut foarte îndepărtat.

„Nu, am aflat deja tot ce se putea de la dumneavoastră, în timpul cât v-am reconstituit.” Îmi zâmbi. „Dimpotrivă, noi vă

suntem foarte îndatoraţi. Vreţi să vă ducem înapoi pe Pământ? Planeta pe care ne aflăm acum ne oferă condiţii excelente nouă, dar dumneavoastră v-aţi plictisi repede aici.”

I-am răspuns că îmi doream extrem de mult să mă întorc pe Pământ, dar aş fi vrut ca mai întâi să văd cât mai mult din ceea ce reprezintă lumea lor.

„Dar toată lumea mea arata aşa; trăiesc aici tocmai fiindcă apreciez această lipsă de vanitate. Şi semenii mei trăiesc în locuri întru totul asemănătoare acestuia.”

L-am întrebat dacă nu i-aş putea întâlni şi pe alţii dintre ai lor.

„Nu, din păcate e imposibil. Ar refuza să vă vadă chiar dacă eu aş vrea să vă duc la ei. E o chestiune de politică”, adaugă după o scurtă pauză. Apoi mă luă de mână şi ne înălţarăm până când steaua lor deveni o mică pată abia vizibilă şi mi-am dat seama că ne aflam acum în interiorul Căii Lactee, înconjuraţi de stelele ce roiau în jurul nostru.

L-am întrebat dacă ce efectuăm acum era o teleportare.

„Nu”, răspunse, „ne deplasăm cu o maşină; ceva în genul unei astronave, dar mai rapidă şi mai eficientă. De fapt, mai puţin eficientă într-un anumit sens.”

Începusem să-l întreb cum de puteam vorbi şi respira, dar privirea lui obosită mă inhibă. Pâlpâia acum de parcă ar fi vrut să-şi schimbe din nou înfăţişarea. Dar n-o făcu. „Sunt lucruri interesante de văzut în zona asta”, îmi spuse, pe când ne apropiam de o stea galbenă, pe care am recunoscut-o drept Soarele nostru. „N-am mai fost pe-aici de vreo 10-12 mii de ani”, urmă el. Sub noi apăru deodată, ca o minge albăstruie Pământul. Ne-am oprit pentru o clipă şi el a continuat cu o nuanţă de scuză în glas: „E destul de aproape, dar eu nu ies prea des.”

Am început să coborâm lin, aşa încât am putut admira apusul Soarelui deasupra Africii. Coasta sa vestică nu părea să se fi schimbat prea mult. Apoi Atlanticul trecu pe sub noi ca o pată de cerneală şi aterizarăm în sfârşit undeva, în nord-estul Statelor Unite. Eram pe un islaz, al cărui gard de sârmă părea să fie făcut din acelaşi duramyl strălucitor pe care mi-l aminteam din copilărie.

„Unde suntem?” l-am întrebat. Îmi răspunse că ne aflăm undeva la nord de Canaan (New York); la câţiva kilometri spre

vest se afla şi o autostradă unde aş fi putut face autostopul până m-ar fi luat vreun camion. Spunându-mi toate acestea începuse să pâlpâie atât de zdravăn, încât puteam zări păşunea prin el, chiar când era vizibil.

„Bine, dar nu se poate!”, am ripostat. „A trecut un milion de ani şi nu cred să mai existe acum autostrăzi şi camioane!” Mă privi cu superioritate ironică şi îmi spuse că ne aflăm cu numai 5 sau 10 ani în viitorul meu; adică după anul naşterii mele. Cu deosebirea că eu, cel de acum, aveam 20 de ani. Oare nu ştiam chiar nimic despre ceea ce înseamnă relativitatea?

Şi dispăru. Atunci văzui fermierul care venea spre mine, ţinând în mâini, ameninţător, o coasă. Pe islaz nu se mai afla nimic şi nimeni altcineva contra cui ar fi putut-o folosi, în afară de mine.

„Bună dimineaţa!” i-am spus. Apoi mi-am dat seama că era de fapt după amiază. Continuă să se apropie de mine, până la o distanţă de unde ar fi putut lovi şi, oprindu-se se holbă nedumerit. „Da' unde dracu-i individul ălălalt?” zise cu o căutătură mânioasă.

„Cum? Care individ?” făcui eu mirat, uitându-mă împrejur. De fapt, în sinea mea, îmi puneam aceeaşi întrebare. Se frecă la ochi. „Afurisitele astea de lentile de contact! Da' ce cauţi pe pământul meu, la urma urmei?” „M-am rătăcit „ „Da' nu şti ce-i ăla un gard?” „Ba da, domnule, îmi cer scuze. Tocmai mă îndreptam spre fermă ca să vă întreb care este drumul spre Canaan”.

„Da' de ce umbli cu hainele astea caraghioase pe tine?” Purtam încă replica costumului conservativ în care fusese îmbrăcat Harrison.

„Aşa e moda la oraş domnule.” Clătină din cap. „Hm! Tinerii din ziua de azi!” Urmă: „Apoi, ia-o peste gardul ăla, da' ai grijă să nu-mi calci fasolea şi dup-aia o ţii drept până ieşi la drum. Ca să ajungi la Canaan o iei la stânga.” I-am mulţumit politicos şi el făcu cale întoarsă spre fermă.

În staţia de camion calendarul arăta anul 1995.

Nu-i deloc uşor să te trezeşti în New York City fără un ban în buzunar, dar situaţia se schimbă atunci când ai douăzeci de ani şi o experienţă de mai bine de un veac în a-i separa pe oameni de banii lor.

În mai puţin de o săptămână, omul care fusese Harrison locuia deja într-un apartament luxos din East Village şi avea strânşi îndeajuns de mulţi bani pentru a-şi permite să stea să reflecteze.

De un lucru era sigur: nu mai vroia să fie încă o dată Harrison. În afara faptului că s-ar fi plictisit să trăiască aceeaşi viaţă, îşi dăduse seama, pe când mai era încă Harrison şi avea deja vreo 50 de ani, că o existenţă ca a sa nu putea fi una fericită, fiind prea intim legată de acumularea de bogăţie şi putere, dar în acelaşi timp incapabilă să-i ofere încrederea reciprocă cu semenii săi.

Şi apoi, la ora aceasta Harrison era deja un băieţel de 5 ani în Arkansas şi tocmai îşi începea cei douăzeci de ani ghinionişti ce vor preceda secolul său de prosperitate.

Acest gând îi dădu fiori de gheaţă.

Merse la o bibliotecă şi parcurse microfişele colecţiilor de „Forbes” şi „Bizweek” din ultimii ani. Astfel, procedând prin eliminări succesive află cine ar fi putut fi acum. Apoi, pentru mai puţin de 1000 de dolari îşi confecţiona un trecut şi introduse documentele sale false în băncile de date guvernamentale.

Se lansă în nişte investiţii, aparent nerentabile şi deveni milionar în mai puţin de un an. Cumpără atunci o firmă falimentară de produse electronice şi o reboteză cu numele său: Lassiter Electronics. Îşi lăsă barbă, ştiind că va albi prematur. Firma prosperă. Cumpără o uzină de mase plastice, pe care o reboteză Lassiter Industries. Apoi mai achiziţiona şi cel mai mare cabinet poligrafic din Pennsylvania, precum şi o pescărie. În 2010 se afla într-un cazino din Galveston, unde pierdu o sumă importantă în faţa unui băiat răzbunător, care se pricepea binişor la zaruri. Lassiter era mai bun, dar îl lăsase să câştige.

Era tocmai cu două zile după a 20-a aniversare a lui Harrison, când acesta dăduse prima mare lovitură.

Lassiter îşi continuă ascensiunea, o bancă mică, apoi una mai mare. O firmă aerospaţială. Textile. O parte dintr-o staţie orbitală; echipamente electronice miniaturizate şi cristale pentru băncile de date.

Toate acestea se numeau Lassiter Limited.

În 2018, ajută cu tact destinul, angajându-l analist de timp şi mişcare pe tânărul Dr. Thor Harrison, deşi ştia că toate

referinţele acestuia erau false. Îi dădu astfel posibilitatea să aibă acces la informaţii de primă mâna.

Harrison profită de această ocazie şi în 2020 era deja vicepreşedinte junior însărcinat cu producţia. În 2022, a ajuns vicepreşedinte şi cel mai tânăr membru al consiliului de conducere al companiei, ştia o serie de chestii interesante deja despre ceilalţi membri ai consiliului.

În 2024, Harrison îi puse în faţă lui Lassiter documente care dovedeau că deţinea controlul a 51% din ceea ce însemna Lassiter Limited. Făcând asta, se aşteptase la o luptă apriga. Lucrurile decurseră însă cu totul altfel: Lassiter se mulţumi să se retragă complet din afaceri în schimbul primirii unei sume neaşteptat de mici.

Cu încă jumătate de viaţă de trăit şi cu bani care i-ar fi ajuns din belşug pentru mult mai mult timp, Lassiter îşi cumpără terenuri şi locuinţe confortabile, la Paris, Key West şi Colorado, pe care le schimba în funcţie de sezon. Petrecu câţiva ani într-o călătorie de agrement în jurul lumii, dispunea de considerabilele sale energii materiale şi pe care le canaliză spre lumea artelor, nu spre cea a finanţelor, cum ar fi fost de aşteptat. Deveni un virtuos al clavecinului şi, în plus, se făcu bine cunoscut în cercurile artistice avangardiste prin compoziţiile sale neopointilliste: sculpturi de lumi îngheţată, zvâcniri elegante de laseri prinse în cuburi de gel fotosensibil. Femeile frumoase erau pur şi simplu fascinate de acest om care reuşise atât de bine în două domenii atât de diferite, în acelaşi timp urmărea îndeaproape evoluţia lui Harrison; lichidarea companiei din 2030, cumpărarea Liniei de călătorii spaţie Adam-Beeson (care păru multor observatori investiţie sortită de la bun început eşecului), investirea întregii averi în lucrările de pe Luna şi beneficiile însutite pe care le obţinu.

Şi pe când catalizatoarele ecologice începeau să fie instalate pe Marte, iar Harrison bătrân, făcea eforturi disperate să mai cumpere nişte ani de viaţă, Lassiter se stingea la Key West.

Nedorind să-şi tulbure sfârşitul cu tuburi, personal sanitar şi aer steril îngheţat, îşi trimise unica soră medicală care-l îngrijea într-o plimbare care avea să dureze oricum prea mult, vorbind calm şi convingător. Ultimele sale cuvinte nu trădaseră durerea crescândă ce-i încolţea în piept.

Acum stătea întins pe verandă în bătaia brizei sărate. Jos camerele erau pline de admiratori profund îndureraţi, prieteni pe care nu trebuise să-i cumpere.

Şi cum pe albastrul palid al cerului se aprinse văpaia roşie a asfinţitului, îşi spuse că este un om fericit şi începu să se întrebe cum va juca piesa data viitoare, căci îşi dădea seama că el este păpuşarul, chiar acum, când ultima sfoară era trasă şi se lasă cortina.

SFÂRŞIT